

Изучение вопросов соотношения квалифицированного и неквалифицированного труда, масштабов работы не по специальности, становится крайне важным. Российская экономика не может предложить достаточного количества рабочих мест для постоянно увеличивающегося контингента людей, имеющих высший уровень образования. Поэтому рабочие с высоким уровнем квалификации вынуждены либо мигрировать в поисках более выгодных позиций для трудоустройства, либо работать на низкоквалифицированных должностях и в профессиях. А так как миграция рабочих, даже в пределах регионов РФ, является затруднительной, остается второй регрессивный путь развития ситуации, связанный с нестыковкой структуры предложения рабочей силы со структурой спроса на труд. Это ведет к усложнению экономической ситуации, безразличию по отношению к работе, психологическим проблемам значительной части населения страны, утрате ценности труда и к еще большей внутренней разобщенности в группе рабочих.

Работодатели все чаще заявляют о катастрофической нехватке представителей молодого поколения на предприятиях промышленности, строительства, транспорта, лесного, сельского хозяйства и других потенциальных сферах преобладания рабочих специальностей. При современном «немодернизированном» состоянии производства можно говорить, что квалифицированная молодежь «скорее не нужна, нежели нужна» российской экономике. По результатам исследований, проводимых кафедрой общей социологии и социальной работы Нижегородского государственного университета им. Н. И. Лобачевского, наиболее представленной группой рабочих являются люди в возрасте от 46 до 55 лет, наименее – от 26 до 35 лет.

Интересными с точки зрения дальнейшего изучения в рамках заявленной темы становятся вопросы соответствия уровня образования рабочих занимаемой должности, уровню квалификации, разрядности в среде различных возрастных групп.

Список использованных источников:

1. Итоги Всероссийской переписи населения – 2010 г. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.gks.ru/>
2. Российский мониторинг экономического положения и здоровья населения НИУ-ВШЭ (RLMS-HSE), проводимый Национальным исследовательским университетом – Высшей школой экономики и ЗАО «Демоскоп» при участии Центра народонаселения Университета Северной Каролины в Чапел Хилле и Института социологии РАН. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.hse.ru/rlms>; <http://www.cpc.unc.edu/projects/rlms>

Моїсєєв А. С., Никитюк Є. І.

ДВНЗ «Національний гірничий університет», м. Дніпропетровськ, Україна

КОН'ЮНКТУРА РИНКУ ПРАЦІ В УКРАЇНІ

Головним механізмом забезпечення інноваційного розвитку економіки і суспільства є збільшення взаємодії між освітою, наукою, бізнесом і владою на основі їх взаємної зацікавленості у співпраці. Зокрема, вища освіта повинна не тільки забезпечувати відтворення висококваліфікованих професійних кадрів, а й відігравати

значну роль у соціальної мобільності, нарощуванні інтелектуального потенціалу суспільства, розповсюдженні найбільш соціально значущих культурних норм і т. д.

Ринок праці все більше поповнюють фахівці з вищою освітою, хоча попит на них не завжди адекватний. Подолання диспропорцій, виявлених на ринку праці, можливе наразі лише на інноваційних принципах. Інноваційна складова в трудовій поведінці працюючих передбачає необхідність поліпшення професійно-кваліфікаційної структури персоналу, розширення номенклатури спеціальностей працюючих, зростання серед останніх фахівців з вищою освітою, а також з високим кваліфікаційним розрядом.

У 1990-х р. система вищої освіти функціонувала в режимі кооперації з ринком праці, досить оперативно реагувала на бурхливе зростання попиту населення на освіту і на зміни його структури як за рахунок розширення платного прийому до державних вузів, так і за рахунок створення недержавних навчальних закладів [5].

Сполучною ланкою між структурами реального сектору економіки та сфери освіти був державний розподіл випускників, що багато в чому визначало зміст освітніх програм. Сьогодні ж, у зв'язку з приватизацією значної частини підприємств, прийшло і вільне працевлаштування [5].

Наразі визначення державного замовлення на підготовку фахівців є гострою проблемою для України. За умов обмеженого бюджету державне замовлення може визначатися з огляду на поточні соціальні критерії та наміри збереження мінімального освітнього цензу населення, а не з метою досягнення нових цілей розвитку суспільства [1].

Щороку до державної служби зайнятості звертається від 5 до 7 відсотків випускників навчальних закладів, тобто після закінчення навчання у 2013 році роботу не отримали 93 тисячі випускників. Серед них – 53 тис. випускників вищих навчальних закладів, 33,5 тис. – професійно-технічних закладів і 6,3 тис. – випускників загальноосвітніх шкіл. Основною причиною безробіття серед молоді є неможливість працевлаштуватися після навчання за набутою професією. Станом на 1 лютого 2012 статус безробітного в Україні мали 520,9 тис. осіб. 40% безробітних в Україні – молодь до 35 років.

Багато заявок надходить на професії електрозварників, швачок, слюсарів-ремонтників, кухарів. Завданням держави є сприяння конкурентоспроможності випускників на ринку праці, в тому числі через оволодіння сучасними професійними знаннями. Кожну дев'яту молоду особу, яка звернулася до державної служби зайнятості, треба було перенавчити новій професії або підвищити її кваліфікацію [3].

В умовах орієнтації економіки на інноваційний розвиток фахівці, які мають освіту у галузі математичних та технічних наук мають бути «на вагу золота», але лише 70% тих, хто отримав освіту у цьому напрямку працюють за фахом, 46% – біологічних, агрономічних та медичних наук, 76% – прикладних наук і техніки [2].

Також однією з причин неналежної підготовки фахівців є наростаюча бідність більшості населення країни, через що понад 50% молоді взагалі не може здобути

вищу освіту. У такій ситуації обґрунтованим є визначення розміру мінімальної стипендії студентам на рівні, не нижчому за прожитковий мінімум, а також незмінність розміру плати за навчання у ВНЗ протягом усього строку навчання [1].

Все це спричиняє міграцію працездатного населення та так званий «витік умів», що негативно позначаються на загальному стані сучасної економіки України.

Ринок освіти і ринок праці мають виступати як елементи якогось інтегрованого ринку, скажімо, «ринку освіти і праці», однак подібна категорія поки є неологізмом хоча б тому, що існують окремо Міністерство соціальної політики України та Міністерство освіти і науки України, де діють свої особливі механізми та закономірності функціонування цих соціальних сфер.

Взаємодія ринку праці і професійної підготовки кадрів також виступає одним з ключових чинників антикризової модернізації. Чинниками ефективної взаємодії ринку праці і системи професійної підготовки кадрів мають бути:

- дієва систему прогнозування потреб ринку у випускниках системи професійної освіти;
- соціальне партнерство між учасниками ринку освітніх послуг, бізнес-структурами та установами освіти;
- коректність стратегій промислової реструктуризації та інноваційно-інвестиційної політики [2].

Якщо говорити про зарубіжний досвід фінансової підтримки студентів потенційними роботодавцями, то не може не викликати інтерес реалізація франчайзингової моделі. Цей метод кредитування студентів передбачає участь третьої зацікавленої сторони – потенційного роботодавця, який оплачує значну частину витрат на навчання, так звану франшизу.

Франчайзингова модель дозволяє послабити ступінь фінансової участі батьків у забезпеченні доступу до освіти, тому що надає студентам можливість заробляти гроші в період навчання. Вона приваблива і для інших зацікавлених суб'єктів, таких як держава, роботодавці, банки і т. д.

Деякі студенти, які навчаються за денною формою, на початку третього-четвертого року навчання влаштовуються на роботу на постійні посади, а потім переходять на навчання за очно-заочною формі і завершують його за рахунок роботодавця. Ніхто ніколи не розробляв подібної освітньої моделі, її породив ринок [5].

У нашій країні активно використовується спосіб «цільового направлення», тобто можливість вступити до ВНЗ на місця, які виділяються державою на підготовку спеціалістів для потреб сіл та селищ, однак отримати таке направлення можуть тільки вступники, які постійно мешкають у сільській місцевості або селищах міського типу [4].

Виходячи з вищесказаного, можна зробити висновок, що для оптимізації взаємодії ринку праці і системи професійної підготовки кадрів необхідна активізація кожного її суб'єкта: безробітних громадян, державних органів зайнятості, підприємців і вузів [2].

Список використаних джерел:

1. Ушакова М. В. Російський ринок освітніх послуг та його специфіка / М. В. Ушакова / Соціально-гуманітарні знання. – 2004. – № 5.
2. Згуровський М. Вища освіта на зламі суспільного розвитку [Електронний ресурс] / Згуровський М. – Режим доступу: <http://www.osvita.org.ua/articles/1395.html>
3. Лавриненко Л. М. Освіта як елемент розвитку соціально-трудової сфери [Електронний ресурс] / Л. М. Лавриненко. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/23_NPM_2011/Economics/5_91393.doc.htm
4. Матеріали інформаційного сайту газети «Тиждень» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.tyzhden.ua/News/75804>
5. Освітній портал [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.osvita.org.ua/articles/850.html>
6. Матеріали інформаційного сайту [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ua-referat.com/Парадокси_взаємодії_ринку_освіти_і_ринку_праці

Д. е. н. Пилипенко Г. М., д. е. н. Пилипенко Ю. І.

ДВНЗ «Національний гірничий університет», м. Дніпропетровськ, Україна

СУПЕРЕЧНОСТІ ВЗАЄМОДІЇ РИНКІВ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ ТА ПРАЦІ В УКРАЇНІ

Сучасний розвиток економіки України, як і багатьох постсоціалістичних країн, що здійснили трансформаційний перехід до нової моделі соціально-економічної системи, відзначається небувалою швидкістю змін. Ринкові перетворення та структурні трансформації економіки цілком закономірно викликають переорієнтацію економічних запитів суб'єктів господарювання і змінюють структуру попиту на працю. Україна, прагнучи віднайти і зайняти своє місце у європейському освітньому просторі, і особливо, після підписання Болонської декларації, постала перед проблемою зміни як інституціональних форм надання освітніх послуг, так і самих підходів до організації вищої освіти. Тому останні роки для вітчизняної системи освіти стали перманентним процесом її реформування, який, власне, не завершено і до сьогодні.

Та ідеальна модель, до якої прагнули реформатори, передбачала трансформацію університетів у освітні організації принципово нового типу, які були б зорієнтовані на глобальний ринок освіти і технологічних інновацій та вибудовували навчальний процес на основі синергії, інтеграції науково-дослідної та навчальної діяльності як викладача-науковця, так і студента. Однак, на практиці просування до описаної моделі виявилось досить суперечливим і неоднозначним процесом. Перш за все, прагнучи досягнення певного рівня системної конвергенції української освіти в глобальний освітній простір, в країні були сформовані стандарти, які мали відповідати рівню світового ринку, а не національного. Їх впровадження у вітчизняний освітній процес відразу висунуло на передній план проблему відсутності взаємозв'язку між вищою освітою і розвитком реальної економіки. У переважній своїй більшості галузева структура України відповідає індустріальній стадії розвитку і ще надто далека від рівня розвитку розвинутих країн, які успішно